

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia siten, että vakuutusjärjestelmän työvahinkoja ennaltaehkäisevä vaikutus tehostuisi. Tämä toteutettaisiin siirtymällä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmässä riskiperusteiseen vakuutusmaksuun. Pitemmällä aikavälillä järjestelystä seuraisi, että työvahingoilta välttyvät maatalousyrittäjät voisivat saada vakuutusmaksuunsa alennusta nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Lisäksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtio ei enää osallistuisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen kustannuksiin. Valtion rahoitusosuus siirrettäisiin vakuutetuilta perittävään vakuutusmaksuun.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että päivärahan taso alennettaisiin 75 prosentista 70 prosenttiin maatalousyrittäjän työtulosta ja päivärahan saamiselle asetettaisiin ehdoton kolmen päivän omavastuuaika. Lisäksi luovutettaisiin vähimmäispäivärahasta ja päivärahalle säädettäisiin pienin maksettava määrä.

Ehdotettujen muutosten arvioidaan alentavan valtion menoja vuonna 1997 noin 10 miljoonalla markalla, vuonna 1998 noin 29 miljoonalla markalla ja vuonna 1999 noin 30 miljoonalla markalla vuodessa.

Esitys liittyy hallitusohjelmassa ja sen lisäpöytäkirjassa sovittuun tavoitteeseen vähentää valtion rahoitusosuutta maatalousyrittäjien sosiaalivakuutusjärjestelmissä vuosina 1995—1999.

Maatalousyrittäjientapaturmavakuutuslakia koskevat muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997 kuitenkin siten, että riskiperusteista vakuutusmaksua sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 1998 kohdistuviin vakuutusmaksuihin, ja vakuutusmaksun porrastusta määrättäessä otettaisiin huomioon vain 30 päivän kesäkuuta 1997 jälkeinen aika ja sen jälkeen korvattaviksi tulevat uudet työvahingot. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annettuun lakiin ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1997 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki

1.1.1. Nykyinen tilanne

Tapaturmavakuutusjärjestelmä ja sen rahoitus

Maatalousyrittäjien lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta on säädetty 23 päivänä joulukuuta 1981 annetulla maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslailla (1026/81). Laki tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982. Lain tarkoituksena on antaa maatalousyrittäjille samanlainen tapaturmavakuutusturva kuin on työntekijöillä.

Maatalousyrittäjien tapaturmakorvaukset ovat yleensä muihin sosiaalivakuutuskorvauksiin nähden ensisijaisia. Näin ollen tapaturmavakuutusjärjestelmästä kustannetaan sellaistaakin sosiaaliturvaa, johon maatalousyrittäjillä olisi oikeus myös muista lähteistä kuten sairausvakuutus-, kansaneläke- ja työeläkejärjestelmästä. Tällaista sosiaaliturvaa kutsutaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän rahoituksessa perusturvaksi. Maatalousyrittäjille tapaturmavakuutusjärjestelmästä tuleva varsinainen etu muodostuu siitä osasta, jolla korvaukset ylittävät perusturvan. Tätä osuutta kutsutaan tapaturmavakuutuksen rahoituksessa lisäturvaksi.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän rahoituksesta säädetään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 §:ssä. Sen mukaan kokonaiskustannukset rahoitetaan perusturvaosuudella ja lisäturvaosuudella. Kokonaiskustannuksiin luetaan pakollisen vakuutuksen ja lain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen kustannukset. Perusturvaosuuden rahoitukseen osallistuvat perusturvan etuuksista pääasiallisesti vastaavat Kansaneläkelaitos ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäturvaosuuden rahoittavat maatalousyrittäjät ja valtio puoliksi kumpikin.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksesta säädettyä pidettiin välttämättömänä,

että valtio osallistuu vakuutusjärjestelmän kustannuksiin. Vaihtoehdon, jossa maatalousyrittäjät kustantaisivat vakuutusmaksullaan koko lisäturvan, katsottiin tuottavan erityisesti pienempien tilojen viljelijöille vaikeuksia. Perusteina valtion rahoitusosuudelle nähtiin myös maatalousyrittäjien korkea tapaturma-alttius ja tarve vähentää tapaturmavakuutuskustannusten siirtymistä kuluttajaintoihin. Vakuutettujen ja valtion välisestä kustannusjaosta sovittiin vuoden 1981 tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa.

Lisäturvan osuus tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksista tarkistetaan määräajoin. Viimeksi tarkistuslaskenta tehtiin vuonna 1993, jolloin lisäturva oli 67,6 prosenttia vakuutuksen kokonaiskustannuksista. Tämän mukaisesti sekä maatalousyrittäjien että valtion rahoitusosuudeksi on säädetty voimassa olevassa laissa 33,8 prosenttia vakuutuksen kokonaiskustannuksista. Osuuksien arvioidaan olevan nykyisten säännösten mukaan laskettuna vuonna 1997 noin 63 miljoonaa markkaa ja vuonna 1998 noin 61 miljoonaa markkaa.

Maatalousyrittäjän vakuutusmaksu

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen työvahinkoturva koskee maatalousyrittäjää, joka on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69) säädettyä vähimmäiseläketurvaa vastaavan vakuutuksen. Maatalousyrittäjän on maksettava työvahinkoturvastaan vakuutusmaksu, jonka määräytymisperusteena käytetään hänelle maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistettua työtuloa. Tästä on säädetty maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 17 §:n 1 momentissa. Edellä tarkoitettuja pakollisesti vakuutettuja maatalousyrittäjiä oli vuoden 1995 päättyessä noin 130 000.

Maatalousyrittäjä, joka ei ole velvollinen ottamaan maatalousyrittäjien eläkelaisissa säädettyä vakuutusta, voi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n 1 momentin mukaan ottaa työvahinkojen varalle vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutusmaksun määräytymisperusteena käytetään vakuutetulle maatalousyrittäjien eläkelain periaatteiden mukaan

vahvistettua vuosityöansiota. Säännökset ovat lain 21 §:n 3 momentissa ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vakuutusehdoissa. Vapaaehtoisen vakuutuksen oli vuoden 1995 päättyessä ottanut noin 30 000 maatalousyrittäjää.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 17 §:n 2 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vakuutusmaksun perusteet. Pakollisessa ja vapaaehtoisessa vakuutuksessa sovelletaan samoja maksuprusteista.

Vakuutusmaksun määräämistä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain vakuutusmaksun maksuprosentin. Prosentti on määrättävä niin, että perittävät vakuutusmaksut yhteensä vastaavat maatalousyrittäjien osuutta järjestelmän kokonaiskustannuksista. Maksuprosentti on kaikille vakuutetuille saman suuruinen. Vakuutusmaksu on maksuprosentin mukainen osuus vakuutetun maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta tai vapaaehtoista tapaturmavakuutusta varten vahvistetusta vuosityöansiosta.

Vuonna 1996 vakuutusmaksun maksuprosentti on 0,79 prosenttia maatalousyrittäjän työtulosta. Keskimääräinen vakuutusmaksu on pakollisesti vakuutetuilla maatalousyrittäjillä noin 430 markkaa ja vapaaehtoisesti vakuutetuilla maatalousyrittäjillä noin 170 markkaa vuodessa.

1.1.2. Ehdotetut muutokset

Maatalousyrittäjän vakuutusmaksu

Voimassa olevan lain mukaan maatalousyrittäjän vakuutusmaksun määräytymisperusteena käytetään maatalousyrittäjälle maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesti vahvistettua työtuloa tai vapaaehtoisen vakuutuksen vuosityöansiota. Vakuutusmaksu on kaikille vakuutetuille yhtä suuri prosentiosuus vakuutetun työtulosta tai vuosityöansiosta.

Merkitävä osa tapaturmavakuutuksen korvauksista muodostuu kustannusten korvauksista. Maatalousyrittäjän työtulo ei vaikuta niiden suuruuteen. Vakuutuksen ansionmenetyskorvausten suuruus sen sijaan määräytyy maatalousyrittäjän työtulon tai vuosityöansion mukaan.

Olisi johdonmukaista ja vakuutusmaksurasituksen kohdentumisen kannalta oikeudenmukaista, että korvauksia vastaavasti myös tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksu

koostuisi tasasuuruudesta ja ansioon sidotusta osasta. Muutoksen jälkeen työtulon merkitys vakuutusmaksun suuruutta määrättäessä vähenisi nykyiseen verrattuna, mikä osaltaan helpottaisi maatalousyrittäjien työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmän työtulopohjan säilyttämistä. Näillä perusteilla ehdotetaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia muutettavaksi siten, että vakuutusmaksu jakautuisi kaikille vakuutetuille yhtä suureen markkamääräiseen pohjaosaan ja maksuprosenttina työtulosta määräytyvään ansioosaan. Tästä ehdotetaan säädettäväksi lain 17 §:n 2 momentissa. Lainkohdassa nykyisin oleva sosiaali- ja terveysministeriön valtuutus vahvistaa vakuutusmaksun perusteet ehdotetaan siirrettäväksi 17 §:n 4 momentiksi. Lain 17 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä nykyisin oleva maininta vakuutusmaksun perustumisesta pelkästään työtuloon kumottaisiin.

Tapaturmavakuutuksen kustannustenkorvaukset ovat lähinnä sairaanhoidon korvauksia. Sen vuoksi pohjaosan markkamäärä ehdotetaan määrättäväksi vuosittain jakamalla maatalousyrittäjien vastattavaksi tulevat sairaanhoidon kustannukset tasan vakuutettujen kesken. Huomioon otettaisiin myös julkisten sairaanhoitopalvelujen käytöstä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmältä vuosittain erillisenä perittävä maksu, jolla toteutetaan niin sanottu täyskustannusvastuun periaate. Pohjaosan markkamäärää ei määrättäisi laissa, vaan sen vahvistaisi sosiaali- ja terveysministeriö edellä kerrottua periaatetta noudattaen.

Vakuutusmaksun ansio-osa perittäisiin maksuprosentin mukaisena osuutena vakuutetun maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta tai vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen vuosityöansiosta. Prosentti vahvistettaisiin siten, että ansio-osana kerättävät vakuutusmaksut yhdessä pohjaosana kerättävien maksujen kanssa - ottaen huomioon myös jäljempänä selvitetty alennusmenettely - vastaisivat vakuutettujen maksuosuutta vakuutuksen kokonaiskustannuksista.

Vakuutusmaksuun ei nykyisen lain mukaan vaikuta maatalousyrittäjien yksilöllinen vahinkoalttius. Huolimatta panostuksesta maatalousyrittäjien työturvallisuustoimintaan, työvahinkoilmoitusten ja korvattujen työvahinkojen suhteellinen määrä ei ole viime vuosina olennaisesti vähentynyt.

Vakuutusmaksun nykyisestä määräytymistavasta johtuen maatalousyrittäjän tapaturma-

alttius ei ole vakuutusmaksun kautta riittävästi vaikuttanut maatalousyrittäjien meno-kehitykseen, jotta kaikki maatalousyrittäjät olisivat sisäistäneet oman toiminnan kehittämisen ja riskitietoisuuden merkityksen. Siksi tapaturmavakuutuksen korvattavaksi on saatanut tulla myös sellaisia tapahtumia, jotka olisi voitu estää tietoisella tapaturmavaaran huomioon ottamisella. Tämän vuoksi työvahinkojen määrä todennäköisesti alenisi, jos vakuutusmaksun määräytymisperusteita muutettaisiin niin, että maatalousyrittäjien oman toiminnan merkitys vaikuttaisi suoraan vakuutusmaksun suuruuteen.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan, että maatalousyrittäjien vakuutusmaksun määräytymisperusteita muutetaan niin, että vakuutusmaksua laskettaessa otettaisiin huomioon maatalousyrittäjälle laissa määriteltynä tarkasteluaikana korvatut uudet työvahingot.

Tarkasteluaikana pidettäisiin sitä aikaa, jona maatalousyrittäjä on yhdenjaksoisesti ollut vakuutettu maatalousyrittäjänä vakuutusmaksun kohdentumisvuotta välittömästi edeltävänä aikana, kuitenkin enintään viittä kalenterivuotta. Jos maatalousyrittäjälle ei ole tarkasteluaajan kuluessa korvattu yhtään uutta työvahinkoa, hän saisi täydestä pohjaosan ja ansio-osan yhteismäärästä 10 prosentin alennuksen kutakin sellaista kalenterivuotta kohden, jonka aikana yrittäjänäolojakso on ollut voimassa. Alennus voisi näin ollen olla enintään 50 prosenttia täyden vakuutusmaksun määrästä. Alennus pienenis asteittain siten, että jokainen tarkasteluaajan aikana korvattu uusi työvahinko pienentäisi alennusta kymmenellä prosentilla alentamattomasta vakuutusmaksusta laskettuna.

Laskettaessa, montako vahinkoa maatalousyrittäjälle on sattunut tarkasteluaajan aikana, pidettäisiin ratkaisevana vahingon korvaamisesta annetun ensimmäisen myöntöpäätöksen antamispäivää. Alennusta pienentäisivät vain korvatut työvahingot. Näin ollen esimerkiksi pelkästään tapaturma- tai ammattitautiepäilyn johdosta maksetut tutkimuskulut eivät estäisi alennusta.

Alennusmenettelystä säädettäisiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain uudessa 17 §:n 3 momentissa. Uusi vakuutusmaksujärjestelmä koskisi myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua vapaaehtoista perusvakuutusta. Sen sijaan se ei suoraan tule sovellettavaksi saman pykälän 4 momentissa tarkoitettua vapaa-ajan tapaturmavakuutuksessa, mutta

tarkoituksena on, että vakuutusmaksun alennusjärjestelmä otetaan käyttöön myös tässä vakuutuksessa erillisellä vakuutusehtojen muutoksella.

Maatalousyrittäjien työterveyshuoltotoiminnalla on osoitettu voitavan vähentää maatalousyrittäjien työtapaturmia ja ammattitauteja. Siksi työterveyshuoltotoiminnan tehostaminen on myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen näkökulmasta erityisen tärkeää. Sosiaali- ja terveystieteiden onkin 26 päivänä kesäkuuta 1996 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää maatalousyrittäjien työterveyshuollon nykyiset ongelmat ja tehdä tarpeelliset ehdotukset järjestelmän organisatorisista ja sisällöllisistä kehittämistarpeista sekä työterveyshuoltotoiminnan jatkuvasta arvioinnista, seurannasta ja kehittämisestä. Työryhmän määräaika päättyy 31 päivänä joulukuuta 1996.

Vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen rahoitus

Voimassa olevan lain mukaan valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vapaaehtoisen työvahinkovakuutuksen rahoitukseen samalla suhteellisella osuudella kuin pakollisen vakuutuksen kustannuksiin. Vapaaehtoinen vakuutus on osittain vaihtoehto yksityiselle henkilövakuutukselle. Nykyisessä valtionaloudellisessa tilanteessa ei ole perusteltua, että valtio osallistuu tällaisen vakuutuksen rahoittamiseen. Tämän vuoksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapaaehtoisen työvahinkovakuutuksen kokonaiskustannuksista valtion rahoitettavaksi määritely osuus siirrettäisiin katettavaksi vakuutetuilta perittävillä vakuutusmaksuilla.

Muutoksesta säädettäisiin lain 15 §:n 3 momentissa. Säännöksessä todettuja, prosenttina kokonaiskustannuksista määräytyvää vakuutusmaksuosuutta ja valtiosuutta tarkistettaisiin vuosittain niin, että valtion osuudesta vakuutusmaksuosuuteen siirrettäisiin kokonaiskustannuksista osa, joka vastaa vapaaehtoisten vakuutusten tulojen yhteismäärän osuutta kaikkien vakuutusten tulojen yhteismäärästä. Vakuutusmaksuosuuteen siirtyvä osa kokonaiskustannuksista kohdennettaisiin vapaaehtoiisiin vakuutuksiin säätämällä, että vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutusmaksu on kaksinkertainen vastaavan pakollisen vakuutuksen vakuutusmaksuun verrattuna. Tästä ehdotetaan otettavaksi

säännös lain 21 §:n 2 momenttiin, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyisi 3—5 momentiksi.

Vakuutusmaksumuutoksen vaikutuksista

Ehdotetut muutokset tarkoittaisivat, että maatalousyrittäjän yksilölliset olosuhteet vaikuttaisivat nykyistä enemmän vakuutusmaksun määrittelyyn. Epäselvissä tapauksissa maatalousyrittäjä voi tutkituttaa vakuutusmaksun maksuunpanon oikeellisuuden tekemällä asiasta perustevalituksen tapaturmalautakunnalle.

Vakuutusmaksun pohjaosan markkamäärä olisi alustavan arvion mukaan vuonna 1998 noin 112 markkaa. Ansio-osan maksuprosentti olisi noin 0,62. Kokonaisvakuutusmaksu vakuutettua kohden olisi pakollisesti vakuutetuilla noin 467 markkaa vuodessa. Vapaaehtoisesti vakuutetuilla kokonaisvakuutusmaksu olisi vakuutettua kohden noin 465 markkaa vuodessa. Vakuutettujen vakuutusmaksuosuuden on arvioitu olevan vuonna 1998 yhteensä noin 64 miljoonaa markkaa.

Vakuutusmaksun alennusjärjestelmä tulee voimaan asteittain viiden vuoden kuluessa. Kun järjestelmä on saavuttanut tasapainotilan, täyttä vakuutusmaksua maksavia vakuutettuja arvioidaan olevan noin 5 % ja täyden alennuksen saavia vakuutettuja noin 73 % kaikista vakuutetuista. Vuoden 1998 tasossa laskettuna täyttä vakuutusmaksua maksavien maatalousyrittäjien vakuutusmaksu olisi tasapainotilassa pakollisessa vakuutuksessa noin 910 markkaa ja vapaaehtoisessa vakuutuksessa noin 890 markkaa vuodessa. Vastavasti täyden alennuksen saavien vakuutettujen vakuutusmaksujen keskimäärät olisivat kummassakin vakuutuksessa noin 450 markkaa vuodessa.

1.2. Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille

1.2.1. Nykyinen tilanne

Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille säädettiin 17 päivänä tammikuuta 1991 (118/91) ja se tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991. Lain tarkoituksena on turvata maatalousyrittäjien toimeentulo sairausvakuutuksen omavastuuajana. Taloudellisten

perusteiden ohella korvausjärjestelmällä nähtiin olevan merkitystä tiedon keräämisessä maatalousyrittäjien sairastavuudesta maatalousyrittäjien kuntoutuksen, työterveyshuollon ja sijaisaputoiminnan kehittämistä varten. Järjestelmästä aiheutuvat kustannukset maksetaan valtion varoista.

Valtioneuvosto ja maataloustuottajien keskusjärjestöt sopivat omavastuuajan päiväraha-järjestelmän säätämisestä liittyen hinnoitteluvuosien 1990/91 ja 1991/92 maataloustu-
loratkaisuun.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain mukaiseen päivärahaan sovelletaan lain 3 §:n 1 momentissa säädettyä kolmen päivän ehdollista omavastuuajaa. Päivärahaa suoritetaan, jos sairaus kestää yhdenjaksoisesti vähintään kolme päivää sairastumispäivän jälkeen. Jos tämä aika täyttyy, päivärahan maksaminen alkaa sairastumispäivää seuraavasta päivästä.

Omavastuuajan päivärahan suuruus on lain 5 §:n 1 momentin mukaan 1/480 maatalousyrittäjälle työkyvyttömyyden alkaessa vahvistettuna olleesta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta. Päiväraha korvaa siten 75 % sairastuneen ansionmenetyksestä. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan käytetään päivärahaa laskettaessa työtulona aina vähintään tapaturmavakuutuslaissa (608/48) säädettyä vähimmäisvuosityöansiota. Sen määrä vuoden 1996 tasossa on 44 800 markkaa. Päivärahan maksamiselle ei ole markkamääräistä alarajaa.

1.2.2. Ehdotetut muutokset

Sairausvakuutuslain (64/63) mukaiseen yleiseen sairausvakuutusjärjestelmään on tehty viime vuosina korvaustason alentumista tarkoittavia muutoksia. Valtiontaloudellisista syistä myös maatalousyrittäjien päiväraha-järjestelmän menoissa on säästettävä. Tämän toteuttamiseksi lain 3 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että päiväraha-järjestelmän kolmen päivän omavastuu-aika olisi ehdoton. Päivärahaa ei muutoksen jälkeen maksettaisi sairastumispäivältä eikä sitä seuraavilta kolmelta päivältä. Lain 5 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että päiväraha olisi 1/514 maatalousyrittäjän työtulosta. Prosenttilukuna ilmaistuna päivärahan uusi määrä olisi silloin 70 prosenttia työtulosta. Lisäksi lain 5 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että päivära-

ha laskettaisiin aina henkilön maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta.

Kun päivärahaan ei edellä ehdotetun muutoksen jälkeen enää sovellettaisi vähimmäisansiota, maksettava päiväraha saattaa jäädä lyhyissä sairaslomissa sekä päivärahan saajan että korvausjärjestelmän kannalta merkityksettömän pieneksi. Sen vuoksi ehdotetaan lain 5 §:ään lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin, että jos maksettavan päivärahan määrä omavastuuajalta olisi pienempi kuin 60 markkaa, päivärahaa ei maksettaisi. Ehdotettu muutos vastaa sairausvakuutuslaissa jo toteutettua muutosta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

2.1 Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksujärjestelmän muutoksen arvioidaan vähentävän järjestelmän korvattaviksi tulevia työvahinkoja siten, että järjestelmän riskimeno alenee noin 10 prosentilla. Alenema kokonaiskustannuksissa on noin 8 prosenttia. Kun huomioon otetaan myös vapaaehtoisia vakuutuksia koskeva muutos, ehdotetuista muutoksista arvioidaan syntyvän valtiolle säästöä

- v. 1997 n. 5 milj.mk
- v. 1998 n. 16 milj.mk
- v. 1999 n. 18 milj.mk
- v. 2000 n. 18 milj.mk

Luvut vastaavat vuoden 1996 indeksitasoa. Arviossa on otettu huomioon vakuutusmaksumuutoksen asteittainen voimaantulo. Valtion säästökäsi on katsottu valtion suora säästö sekä kansaneläke-, perhe-eläke- ja sairausvakuutusjärjestelmän ja maatalousyrittäjien eläkelain kautta tuleva säästö.

2.2. Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille

Ehdotettujen muutosten arvioidaan alentavan päivärahajärjestelmän kokonaiskustannuksia

- v. 1997 n. 5 milj.mk
- v. 1998 n. 13 milj.mk
- v. 1999 n. 13 milj.mk
- v. 2000 n. 12 milj.mk

Alenema tulee kokonaan valtion säästökäsi.

3. Valmisteluvaiheet

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Esitys pohjautuu sosiaali- ja terveysministeriön marraskuun 6 päivänä 1995 asettaman työryhmän syyskuun 11 päivänä 1996 antamaan väliraporttiin. Työryhmän, joka otti nimekseen Maatalousyrittäjien sosiaaliturvatyöryhmä 1996, tehtävänä oli selvittää, kuinka maatalousyrittäjien sosiaaliturvajärjestelmien toimintaa voidaan kehittää siten, että kyseisillä toimilla saavutetaan hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja säästöjä järjestelmien tehokkuus ja jatkuvuus samanaikaisesti säilyttäen. Säästöihin tuli sisällyttää hallitusohjelman jälkeen tehdyt eläkepoliittiset ratkaisut. Työryhmän tuli lisäksi selvittää, kuinka EU-jäsenyydestä aiheutuvat työtulon muutostarpeet otetaan huomioon.

Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Työeläkelaitosten liitto, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto, Eläketurvakeskus ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:n ja Svenska Lantbruksproducenternas SLC:n edustajat jättivät väliraporttiin eriävän mielipiteen.

4. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1997 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Maatalousyrittäjientapaturmavakuutuslakia koskevat muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997 kuitenkin siten, että riskiperusteista vakuutusmaksua sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoteen 1998 kohdistuviin vakuutusmaksuihin, ja vakuutusmaksun porrastusta määrättäessä otettaisiin huomioon vain 30 päivän kesäkuuta 1997 jälkeinen aika ja sen jälkeen korvattaviksi tulevat uudet työvahingot. Vakuutusmaksun riskiperusteinen järjestelmä tulisi siten voimaan asteittain. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annettua lakia koskevat muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

5. Säättämisyjärjestys

Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on lailla taattava jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa sairauden ja työkyvyttömyyden aikana. Esityksellä ei lakkauteta kenenkään maksussa olevia etuuksia eikä myöskään tehdä sellaisia muutoksia, jotka

poistaisivat mainitun lainkohdan tarkoittaman perustoimeentuloturvan. Tämän vuoksi lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n 3 momentti, 17 § ja 21 §:n 1 momentin johdantokappale, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 3 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (975/93) ja 21 §:n 1 momentin johdantokappale sanottuna päivänä annetussa laissa (977/93), sekä

lisätään 21 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1313/89) ja mainitulla 19 päivänä marraskuuta 1993 annetulla lailla (977/93), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

15 §

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuus on 33,8 prosenttia ja valtion osuus niinkään 33,8 prosenttia kokonaiskustannuksista kuitenkin niin, että maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuuteen lisätään prosenttimäärä, joka vastaa 21 §:n 1 momentin mukaisten vapaaehtoisten perusvakuutusten työtulojen yhteismäärän osuutta kaikkien vakuutusten työtulojen yhteismäärästä ja valtion osuudesta vähennetään vastaava määrä.

17 §

Maatalousyrittäjän, joka on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjien eläkelaiassa säädettyä vähimmäiseläketurvaa vastaavan vakuutuksen, on maksettava sanotun vakuutuksen ajalta vakuutusmaksu tämän lain mukaista työvahinkoturvaa varten.

Vakuutusmaksu muodostuu kaikille maatalousyrittäjille saman suuruisesta pohjaosasta ja maatalousyrittäjälle maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistetun työtulon perusteella määräytyvästä ansio-osasta. Vakuu-

tusmaksun pohjaosan perusteena käytetään maatalousyrittäjien osuutta tämän lain perusteella korvattujen sairaanhoitokustannusten yhteismäärästä.

Vakuutusmaksua alennetaan 10 prosentilla jokaiselta vakuutusmaksun kohdentumisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta, jonka aikana maatalousyrittäjän voimassa oleva maatalousyrittäjien eläkelain 1 §:n säännösten mukaista vähimmäiseläketurvaa koskeva vakuutus on jatkunut yhdenjaksoisesti, kuitenkin enintään viideltä kalenterivuodelta. Jokainen sanottuna aikana korvattu työvahinko pienentää tässä tarkoitettua alennusta 10 prosentilla alentamattomasta vakuutusmaksusta laskettuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa tapaturmavakuutuslaitoksen esityksestä vakuutusmaksun perusteet. Maksun suuruus on määrättävä niin, että se vastaa 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuutta.

21 §

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamin ehdoin ja 2 momentissa säädetyin maksuin

voidaan tämän lain mukainen vakuutus myöntää maatalousyrittäjälle:

Maatalousyrittäjän vakuutusmaksu on 17 §:n 2—4 momentissa tarkoitetulla tavalla määräytyvä vakuutusmaksu kaksinkertaisena.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain 17 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran vakuutusmaksuun, joka kohdistuu vuoteen 1998. Sanottua momenttia sovellettaessa otetaan huomioon vain 30 päivän kesäkuuta 1997 jälkeinen aika ja sen jälkeen korvattaviksi tulevat uudet työvahingot.

2.

Laki

sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille 17 päivänä tammikuuta 1991 annetun lain (118/91) 3 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti, näistä 5 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (978/93), sekä

lisätään lain 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 19 päivänä marraskuuta 1993 annetulla lailla, uusi 3 momentti seuraavasti:

3 §

Päivärahaa suoritetaan työkyvyttömyyden ajalta sen alkamispäivää ja kolmea sitä seuraavaa päivää lukuunottamatta jokaiselta viikonpäivältä enintään 1 §:ssä tarkoitetun omavastuuajan loppuun.

vahvistettuna olleesta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta.

Jos maksettavan päivärahan määrä omavastuuajalta olisi pienempi kuin 60 markkaa, päivärahaa ei makseta.

5 §

Päivärahan suuruus on 1/514 maatalousyrittäjälle työkyvyttömyyden alkaessa

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki

maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n 3 momentti, 17 § ja 21 §:n 1 momentin johdantokappale, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 3 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (975/93) ja 21 §:n 1 momentin johdantokappale sanottuna päivänä annetussa laissa (977/93), sekä
lisätään 21 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1313/89) ja mainitulla 19 päivänä marraskuuta 1993 annetulla lailla (977/93), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuus on 33,8 prosenttia ja valtion osuus niin ikään 33,8 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuus on 33,8 prosenttia ja valtion osuus niinkään 33,8 prosenttia kokonaiskustannuksista *kuitenkin niin, että maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuuteen lisätään prosenttimäärä, joka vastaa 21 §:n 1 momentin mukaisten vapaaehtoisten perusvakuutusten työtulojen yhteismäärän osuutta kaikkien vakuutusten työtulojen yhteismäärästä, ja valtion osuudesta vähennetään vastaava määrä.*

17 §

Maatalousyrittäjän, joka on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjien eläkelaisa säädettyä vähimmäiseläketurvaa vastaavan vakuutuksen, on maksettava sanotun vakuutuksen ajalta vakuutusmaksu tämän lain mukaista työvahinkoturvaa varten. *Vakuutusmaksun määräytymisperusteena käytetään maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistettua työtuloa.*

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa tapaturmavakuutuslaitoksen esityksestä vakuutusmaksun perusteet. Maksun suuruus on määrättävä niin, että se vastaa 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuutta.

17 §

Maatalousyrittäjän, joka on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjien eläkelaisa säädettyä vähimmäiseläketurvaa vastaavan vakuutuksen, on maksettava sanotun vakuutuksen ajalta vakuutusmaksu tämän lain mukaista työvahinkoturvaa varten.

Vakuutusmaksu muodostuu kaikille maatalousyrittäjille saman suuruudesta pohjaosasta ja maatalousyrittäjälle maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistetun työtulon perusteella määräytyvästä ansio-osasta. Vakuutusmaksun pohjaosan perusteena käytetään maatalousyrittäjien osuutta tämän lain perusteella korvattujen sairaanhoitokustannusten

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yhteismäärästä.

Vakuutusmaksua alennetaan 10 prosentilla jokaiselta vakuutusmaksun kohdentumisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta, jonka aikana maatalousyrittäjän voimassa oleva maatalousyrittäjien eläkelain 1 §:n säännösten mukaista vähimmäiseläketurvaa koskeva vakuutus on jatkunut yhdenjaksoisesti, kuitenkin enintään viideltä kalenterivuodelta. Jokainen sanottuna aikana korvattu työvahinko pienentää tässä tarkoitettua alennusta 10 prosentilla alentamattomasta vakuutusmaksusta laskettuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa tapaturmavakuutuslaitoksen esityksestä vakuutusmaksun perusteet. Maksun suuruus on määrättävä niin, että se vastaa 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuutta.

21 §

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamin ehdoin ja 17 §:n 2 momentissa säädetyn maksuin voidaan tämän lain mukainen vakuutus myöntää maatalousyrittäjälle:

21 §

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamin ehdoin ja 2 momentissa säädetyn maksuin voidaan tämän lain mukainen vakuutus myöntää maatalousyrittäjälle:

Maatalousyrittäjän vakuutusmaksu on 17 §:n 2—4 momenteissa tarkoitettulla tavalla määräytyvä vakuutusmaksu kaksinkertaisena.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain 17 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran vakuutusmaksuun, joka kohdistuu vuoteen 1998. Sanoittua momenttia sovellettaessa otetaan huomioon vain 30 päivän kesäkuuta 1997 jälkeinen aika ja sen jälkeen korvattaviksi tulevat uudet työvahingot.

2.

Laki

sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain
3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille 17 päivänä tammikuuta 1991 annetun lain (118/91) 3 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti, näistä 5 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (978/93), sekä

lisätään lain 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 19 päivänä marraskuuta 1993 annetulla lailla, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Päivärahaa suoritetaan työkyvyttömyyden ajalta sen alkamispäivää lukuun ottamatta jokaiselta viikopäivältä enintään 1 §:ssä tarkoitetun omavastuuajan loppuun. *Päivärahaa ei kuitenkaan suoriteta, jollei maatalousyrittäjä ole ollut omavastuuajana kykenemätön tekemään työtään vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä työkyvyttömyyden alkamispäivää lukuunottamatta.*

3 §

Päivärahaa suoritetaan työkyvyttömyyden ajalta sen alkamispäivää *ja kolmea sitä seuraavaa päivää* lukuunottamatta jokaiselta viikopäivältä enintään 1 §:ssä tarkoitetun omavastuuajan loppuun.

5 §

Päivärahan suuruus on 1/480 maatalousyrittäjälle työkyvyttömyyden alkaessa vahvistettuna olleesta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta. *Päiväraha on suuruudeltaan kuitenkin vähintään 1/480 osa tapaturmavakuutuslain 28 §:n 6 momentissa tarkoitetusta vähimmäisvuosityöansios-
ta.*

5 §

Päivärahan suuruus on 1/514 maatalousyrittäjälle työkyvyttömyyden alkaessa vahvistettuna olleesta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta.

Jos maksettavan päivärahan määrä omavastuuajalta olisi pienempi kuin 60 markkaa, päivärahaa ei makseta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

